

Samtalen om tro skal placeres på 2. etage

Pyramider, spindelvæv, Roskilde Festival og Bach er gode steder at begynde, hvis man gerne vil tale med moderne mennesker om tro.

AF
MALENE BJERRE
cand.mag og højskoleforstander

For mig er det digteren Søren Ulrik Thomsen, der har sat de klarreste ord på, hvad anliggendet for troens sprog er. I et interview i Politiken beskriver han det sådan her: "Vi mennesker lever altid på to etager samtidig. Et liv på 1.

etage, der er bestemt af de særlige historiske og samfundsmæssige vilkår, som lige netop vi lever under. Dem kan vi forholde os rationelt til, arbejde med, prøve at ændre på. Og så er der livet på 2. etage, som slet ikke har med det historiske at gøre: Vi forelsker os, vi mister hinanden, vi skal dø. De vilkår må vi overgive os til, for vi forstår dem ikke, og ingen politiske handlinger kan ændre på dem". Og så siger han: "Man må have et sprog, hvormed man forholder sig til det, vi ikke forstår. Læg mærke til, at jeg ikke siger et sprog for det, vi ikke forstår, for havde man det, var man jo begyndt at forstå det."

Troens sprog er et sprog til 2. etage. Men ulykken er, at vi ikke længere vil acceptere, at der er noget, vi ikke forstår. For hvis bare vi forstår, kan vi også beherske.

Kontrol, kontrol

Vores 1. etages sprog, som det ser ud i dagens Danmark, er nytteorienteret og reducerer tingene. Alt er hele tiden for noget andets skyld. Det er noget, psykologen Svend Brinkmann har været virkelig dygtig til at pege på, og hans store popularitet tyder på, at pointerne vinder genklang: Vi læser romaner for at forebygge demens, klapper hunden for at øge vores niveau af lykkehormonet oxytocin, vi holder ferie for at optimere præstationen, når vi kommer tilbage til arbejdet, og vi leger med børnene for at øge deres samarbejdsevner, så de kommer til at klare sig godt.

Kontrol, kontrol. Vi vil kontrollere det, der ikke kan kontrolleres: Vores helbred, succes, velvære, lykke. I sidste ende døden. Vi tror, vi kan forholde os rationelt, analyserende og optimerende til alting.

Men den tyske sociolog Hartmut Rosa har meget fint vist, hvordan forsøget på at kontrollere verden får den til at trække sig tilbage. Verden er blevet til bjerge, der skal bestiges, byer, der skal besøges, eksaminer, der skal bestås. Men i stedet for at erobre verden mister vi den i stress, angst og depression.

En 2.000 år gammel bog om himmelnisser

Udfordringen med kristendommens sprog er, at det meget let kan se ud, som om det er et sprog for noget på 1. etage. Den historiske Jesus befandt sig jo i en bestemt politisk situation, som han agerede i, og de fire evangelier kan for utrænede læsere forstås som udsagn om 1. etage. Et rationelt sprog med opfordring til en bestemt adfærd for at nå et bestemt mål.

Det er den opfattelse, der kommer til udtryk, når et par radikale ungdomspolitikere i et læserbrev skriver sådan her: "Afskaf de religiøse helligdage: Det er absurd, at en flink fyr fra Palæstina skal bestemme, hvornår vi holder fri." Eller når kommentator Anne Kirstine Cramon skriver en klumme om bl.a. abort med titlen: "Politik bør ikke baseres på en 2.000 år gammel bog om himmelnisser og folk, der går på vandet."

På 1. etage føles Jesus for mange slet og ret irrelevant. Så samtalen om tro må starte et andet sted: med at få den placeret på 2. etage. Og selv om moderne, verdslige mennesker ikke forstår trossproget, betyder det ikke, at de er fremmede for længslen efter at forholde sig til det, de ikke forstår. Vi længes efter resonans, siger Hartmut Rosa, efter at opleve verden som levende: noget andet end os selv, som ikke kan beherskes, men som svarer os. Ikke den affortryllede, mekaniske, gennemanalyserede verden, som 1. etages sproget frembringer.

Pyramider, spindelvæv og Bach

I mit arbejde som forstander på Højskolen Marielyst spørger jeg jævnligt kursisterne, hvornår de oplever fortryllelse.

Folkekirkens vigtigste opgave er at sige til folk: Verden er hverken stum eller afvisende. Du kan ikke kontrollere den, og det er kun godt. Den er noget andet end dig, den er levende; den svarer dig.

Malene Bjerre har i en årrække arbejdet med sprog og kommunikation i folkekirken. Hun har været redaktør og oversætter på Bibelen 2020, sprogkonsulent på flere bønnebøger og er forfatter til bogen 'Religiøst sprog i en verden, der ikke forstår det', der er udgivet på Eksistensen. I dag er hun forstander på Højskolen Marielyst, der holder 1- og 2-ugers kurser for seniorer.

for tid og rum, større end mig. Engang var der dog nogle kursister, der sagde: "Undskyld, vi kommer altså fra Skjern. Vi går ikke og taler om fortryllelse." Så blev vi enige om, at man også bare kunne kalde fortryllelsen for 'store oplevelser'.

Jeg har talt om fortryllelse med mange hundrede mennesker. Kun én gang har jeg mødt en, der sagde, at hun aldrig havde haft en oplevelse af den art. Og jeg har heller aldrig hørt nogen bruge klassisk kirkesprog til at beskrive deres oplevelser. I parentes bemærket ved jeg dog godt, at der er der dem, der gør. Det gælder fx Charlotte Rørth, der så Jesus i sådan en uden-for-tid-og-rum-oplevelse.

Det store, andet, levende

Det religiøse sprog, kristendommens sprog, fortæller os, at der findes en større virkelighed, at der er mere end det, der kan pilles fra hinanden og analyseres i enkeltdele. Men vi lever i en tid, hvor vi lige knap er sikre på, at det passer. Det må være folkekirkens første og største forpligtelse at hjælpe os til at tro på det.

Så den gode samtale om tro begynder med at give plads for det 2. etages-sprog, folk nu kommer med. Den gode samtale tager fat i den længsel efter resonans, vi har, og griber det sprog, vi bruger til at beskrive vores resonansoplevelser.

Folkekirkens vigtigste opgave er at sige til folk: Verden er hverken stum eller afvisende. Du kan ikke kontrollere den, og det er kun godt. Den er noget andet end dig, den er levende; den svarer dig.

Alene det at bringe moderne mennesker til at forstå, at det er det, der ligger dybt inde i kristendommens kerne, vil være et kæmpestort skridt.

Så kan skridt nr. 2 være at sige: Det er det, vi tror på i kristendommen. Dette store, andet, levende; det er det, vi kalder Gud. Hvis du har lyst, kan vi godt snakke lidt mere om det. •

Svarene har ofte noget med naturen, kunst, ritualer og børn at gøre. En nævner at stå foran pyramiderne i Giza, en anden at fortabe sig i et edderkoppespind. Nogle fortæller om en steddatter, der bliver ført op ad kirkegulvet, andre om at se på Mælkevejen gennem en stjerneikkert. Mange nævner Bach.

Selv husker jeg især fortryllesoplevelser fra min tidlige barndom. At ligge på stuegulvet og se på støvkornene i solstrålen. At sidde alene og lege i en busk. At være så meget væk i en bog, at jeg nærmest forsvandt i den. Den største fortryllelse, jeg kan huske, var, da jeg som 14-årig var til koncert på Roskilde Festival. Jeg var lille og tynd, og det var lykkedes at kante mig ind til en god plads tæt på scenen, men foran stod der en stor bredskuldret mand, der spærrede for udsigten. Så vendte han sig om og spurgte, om jeg ville sidde på hans skuldre. Deroppefra kunne jeg se alt. Jeg sad midt i et menneskehav, kunne se lige op på Carlos Santana, solen skinnede, og tiden stod stille. Jeg glemmer det aldrig.

Jeg samler på de ord og udtryk, vi bruger, når vi fortæller om fortryllesoplevelserne: kæmpe øjeblik, magi, eventyrligt, mirakel, ubegribeligt, grænseoverskridende, uden